

Rapport:

Civilförsvarsförbundets internationella insatser 1996 – 2007

**Estland
Lettland
Litauen
Polen
Ryssland
Ukraina**

Förord

Det är med stolthet jag överlämnar denna redogörelse för Civildförvarsförbundets internationella insatser 1996—2007. Med effektivt genomförd verksamhet, som svarar mot behov som våra internationella partners själva identifierat, kan en hel del åstadkommas med jämförelsevis små resurser.

Verksamheten i de utomnordiska länderna finansierades till halvårsskiftet 2002 huvudsakligen av dåvarande Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB). Därefter har Krisberedskapsmyndigheten (KBM) stått för finansieringen. Det innebär att det är pengar från Försvarsdepartementets utgiftsområde som möjliggjort denna satsning.

Civildförvarsförbundets insatser för Estland, Lettland, Litauen och Polen har inte kunnat fortsätta på grund av ytterligare ekonomiska medel inte gått att få. Det hade i åtminstone några länder varit önskvärt, eftersom insatser som syftar till reella förbättringar oftast tar många år att genomföra. Insatserna i Ryssland och Ukraina avvecklas under året. Förbundet undersöker för närvarande möjligheterna till annan finansiering.

Sundbyberg i augusti 2007

Anders M. Johansson
Generalsekreterare

Civilförsvarsförbundets internationella insatser 1996 – 2007

Civilförsvarsförbundets självskyddsutbildningar har översatts till nio språk och används i Norge, Finland, Ukraina, Ryssland, Estland, Lettland, Litauen och Polen. Vissa delar finns också på engelska. När det gäller våra grannländer Norge och Finland har översättningar och instruktörsutbildningar bekostats av den mottagande organisationen. I Norge är det Kvinnors Frivillige Beredskap (KFB) som har rätten att använda våra barnsäkerhetsutbildningar Hitta Vilse, Hembert och Kattis & Roffe. 25 norska instruktörer har utbildats och Hitta Vilse har översatts till norska. I Finland är det Räddningsbranschens Centralorganisation, SPEK, som har motsvarande rättigheter då det gäller Hitta Vilse.

För Baltikum, Polen, Ukraina och Ryssland har det funnits särskilda medel att söka från Försvarsdepartementet via KBM för fredskapande och humanitär verksamhet. Det är huvudsakligen med dessa medel som vår verksamhet i dessa länder har finansierats. Verksamheten har varit inriktad mot "hjälp till självhjälp" vilket innebär att målet med förbundets utbildningsinsatser varit att skapa förutsättningar för landet i fråga att på egen hand bedriva självskyddsutbildningar, anpassade efter respektive lands önskemål och behov. I detta arbete har ingått att utbilda instruktörer, översätta och anpassa utbildningsmateriel, men också att bidra till skapandet av en lämplig mottagarorganisation i de fall en sådan saknas. Tyvärr upphörde den finansieringen 2004 för Estland, Lettland, Litauen och Polen medan 2007 är sista året för Ukraina och Ryssland. Vår verksamhet och våra utbildningar har varit mycket uppskattade och därför försöker vi nu hitta andra möjligheter till en fortsatt finansiering av verksamheten.

Genomgående kan sägas att alla de länder som Civilförsvarsförbundet genomfört verksamhet i nu har egen kapacitet att fortsätta utvecklingen av det säkerhetskoncept som vi erbjudit dem. Utbytet med dessa länder har även lärt oss som utbildningsorganisation mycket. Det har inte varit ett ensidigt givande av information från vår sida utan våra instruktörer har även lärt sig mycket av värdländernas pedagoger och fått många bra tips och idéer till vår egen verksamhet. Bland annat ledde detta till vissa ändringar i vårt barnsäkerhetsmaterial i samband med den revidering som genomfördes 2004.

I slutet av år 2004 genomfördes ett utbildningsseminarium i Stockholm där representanter från Polen, Ryssland, Estland, Lettland och Litauen deltog. Syftet med seminariet var att ge deltagarna möjlighet att visa varandra hur de utvecklat våra utbildningar och anpassat dem till de förhållanden som gällde i det egna landet och samtidigt ges möjlighet att lära av varandra både då det gäller undervisningsmetoder och innehåll i utbildningarna.

Våra utbildningar har, enligt våra samarbetspartners, aktivt bidragit till en förändrad syn på barnsäkerhet med fokus på förebyggande åtgärder. De har också tillhandahållit pedagogiska verktyg för att utbilda barn och vuxna i barnsäkerhet. Något som tidigare saknades i stor utsträckning.

Ukraina

År 2004 startade vår verksamhet i Ukraina genom Örebros, Värmlands och Jönköpings distrikt. Eftersom det finns en politisk och kulturell skillnad mellan östra och västra Ukraina var det viktigt att redan från början få med deltagare från båda delarna i projektet och att hitta mottagarorganisationer i både östra och västra Ukraina som kunde samarbeta med varandra. Östra Ukraina representeras av Club of the civil initiatives i Donetsk och västra Ukraina av Röda Korset i Ivano-Frankivsk. Båda organisationerna har nu tio instruktörer vardera som är utbildade i Hitta Vilse, Friluftssäkerhet, Säkrare seniorer, Brand och Akut hjälp vid personskador. Organisationerna utbildar elever och personal i den ukrainska skolan och allmänheten. Utöver våra utbildningar har projektet också inneburit att sjukvårdsutrustning har samlats in i Sverige och sedan skänkts till Ukraina, bland annat har en stor mängd rullstolar.

Ryssland

Det är Civilförsvarsförbundets Norrbottendistrikt som bedriver utbildningsverksamhet i Ryssland. Till följd av landets storlek har verksamheten i huvudsak begränsats till Kandalaksha kommun i Murmansk län där verksamheten startade 2002. Avsikten har varit att utbilda ledare/instruktörer i Kandalaksha som sedan med vår hjälp sprider förbundets utbildningar till övriga kommuner på Kolahalvön samt att bygga upp ett nätverk av instruktörer som kan organisera sig och bedriva självständig verksamhet.

I Kandalaksha finns en rysk ledningsgrupp för vårt projekt i Ryssland. Gruppen, som består av pedagoger inom barnomsorg och skola, har anpassat våra barnsäkerhetsutbildningar till ryska förhållanden och även tagit fram kompletterande utbildningsmaterial i form av olika spel, handlingsplaner och foldrar. Tillsammans med Fortbildningsinstitutet vid Murmansk universitet har gruppen också startat ett utvecklingsarbete i skolan och barnomsorgen på Kolahalvön som går ut på att öka den enskildes säkerhet både i skolan, barnomsorgen och på fritiden. Ett samarbetsavtal har slutits mellan Fortbildningsinstitutet vid Murmansk universitet och Civilförsvarsförbundet. Avtalet innebär bland annat att det är Fortbildningsinstitutet som ansvarar för utvecklingen av våra barnsäkerhetsutbildningar i Ryssland. Genom att Fortbildningsinstitutet har engagerat sig i detta nås all personal inom skola och barnomsorg i Murmansk län. Idag har alla 25 kommuner i Murmansk län tillgång till egna Hitta Vilse ledare och Fortbildningsinstitutet tillsammans med ledningsgruppen i Kandalaksha arbetar vidare med att introducera Kattis & Roffe och hemsäkerhet i kommunerna. Kandalaksha kommun har med

Civilförsvarsförbundets hjälp tagit fram en folder för föräldrar om hur man kan öka barnsäkerheten i hemmet och närmiljön. Intresse har väckts för bildandet av ideella föreningar med speciellt fokus på trygghetsfrågor. En sådan är nu under bildande i Kandalaksha och förhoppningsvis kan det leda till att fler kommuner får egna sådana föreningar. Genom artiklar i pedagogiska magasin har kunskapen om våra utbildningar spridits över hela Ryssland och intresse finns nu för en utvidgning av verksamheten till Leningrads och Arkangelsk län.

Estland

Vår verksamhet i Estland startade 1996 med en kurs i Hitta Vilse för ungdomsledare i Kaitseliit, det estniska hemvärdet. Ungdomsledarna genomförde därefter ett stort antal Hitta Vilse kurser för barn i Estland och intresset för våra kurser var väckt. Utvecklingen ledde fram till att vår verksamhet till en början koncentrerades till tre kommuner, Rakvere, Kabala och Jöhvi. I Rakvere var det Sandvikens civilförsvärsförening som tog hand om våra utbildningar, i Kabala riksförbundet och i Jöhvi värt jämtlandsdistrikt. I dessa kommuner genomfördes flera utbildningar och olika projekt inom värt självskydds-koncept. År 1998 beslutade de nyutbildade estniska instruktörerna att med bistånd från Civilförsvärsförbundet bilda en estnisk motsvarighet till värt förbund som fick namnet Estniska Befolkningsskyddssällskapet som med tiden alltmer själva svarade för införandet och genomförandet av våra utbildningar i Estland. Hitta Vilse, Kattis & Roffe och hela kursen Säkerhet och Överlevnad samt en del andra skrifter har översatts och anpassats till estniska förhållanden.

I dag är det Estniska Befolkningsskyddssällskapet som ansvarar för värt utbildningsmaterial i Estland. Det Estniska befolkningsskyddssällskapet har idag lokalavdelningar i Rakvere, Pölva, Jöhvi, Rapla och Tallinn. Idag har Befolkningsskyddssällskapet cirka 20 mycket aktiva instruktörer och ett uppbyggt samarbete med det estniska Räddningsverket, Försäkringskassan, kommuner och Barnskyddsförbundet. Sällskapet arbetar efter samma modell som Civilförsvärsförbundet och åtar sig uppdrag från kommuner och myndigheter. Några exempel på sådana uppdrag som genomförts eller som pågår är:

- Lokal kampanj i Tartu riktad mot skolungdomar om vikten av att använda cykelhjälm. Ett projekt finansierat av Försäkringskassan.
- Lägerskola för grundskoleungdomar på temat "En olycksfri sommar".
- Pörgupöhja-vandringen, en ärligen återkommande tävling för tonåringar med en krävande tre-dagarsvandring genom skiftande terräng där kunskaper i friluftssäkerhet, första hjälpen och brandkunskap prövas. Tävlingen har under åren vuxit från ett lokalt till ett nationellt arrangemang.
- Stadsvandring i Tartu för mellanstadieelever på temat Fredagen den 13:e.
- Kurser i Säkerhet och Överlevnad, Hitta Vilse och Kattis & Roffe.
- Veckolånga kurser i Överleva i krisdrabbat samhälle och Överlevnad på naturens villkor.
- Efterforskning av vilsegångna enligt MSO-metoden.

Lettland

Projektet påbörjades år 1999 och det är främsta Uddevalla civilförsvärsförening och Kindabygdens civilförsvärsförening som har varit engagerade i detta arbete. Verksamheten har stötts av det lettiska Räddningsverket och Utbildningsministeriet som också har medverkat vid olika utbildningar. Bland annat har lärare från Utbildningsministeriets lokala kontor utbildats till instruktörer i Hitta Vilse vilket innebär att dessa kan utbilda övriga lärare vid den obligatoriska fortbildning som alla lettiska lärare ska genomgå vart tredje år. Från början lades stor vikt vid utbildning av föreningsfunktionärer och arbete i demokratiska föreningar vilket med tiden ledde till att organisationen Lettland People Protection Organisation (IAO) kunde bildas med Civilförsvärsförbundet som förebild.

Litauen

Vår verksamhet i Litauen startade år 2000 och det är Kristianstad civilförsvarsförening och distrikt som har genomfört den. Verksamheten har genomförts i samarbete med Litauens Civilförsvaret och har främst inriktats mot utbildning av lärare och skolpersonal i *Säkerhet för barn i hem och skola* där våra barnsäkerhetsutbildningar Hitta Vilse och Kattis & Roffe ingått men också HLR, L-ABC, brandförebyggande åtgärder och utrymning av skolbyggnader. Vidare har vår specialkonstruerade ryggsäck med säkerhetsutrustning för ledare demonstrerats och gett upphov till diskussioner om behovet av handlingsplaner och säkerhetsmateriel vid utflykter.

Under åren 2001-2003 genomfördes två utbildningar per år med ungefär 40 deltagare vid varje tillfälle. 2003 hölls bland annat en utbildning för 50 lärarstudenter på universitetet i Siauliai. Utbildningsmaterialen för Hitta Vilse och Kattis & Roffe har översatts till litauiska och överlämnats till Litauens Civilförsvaret som har ansvaret för utbildningarna. Utöver kursverksamheten har Kristianstad civilförsvarsförening och distrikt samlat in sjukvårds- och brandsläckningsmaterial som sedan skänkts till Litauen.

Polen

Under åren 1999-2003 genomförde Civilförsvarsförbundet ett projekt i Polen. Huvudsaklig samarbetspartner i Polen har varit State Fire Service men de polska scoutorganisationerna ZHR och ZHP har också varit delaktiga i projektet. Efter inledande kontakter med State Fire Service översattes barnsäkerhetsutbildningarna Kattis & Roffe till Polska under år 2000. Därefter vidtog en serie handledarutbildningar för att sedan avlösas av sex stycken instruktörsutbildningar under 2001-2003. I samliga fall är det pedagoger som har utbildats i Hitta Vilse och Kattis & Roffe. Det är huvudsakligen Karskrona civilförsvarsförening som har varit genomförare av vårt projekt i Polen.

Våra utbildningar fick ett mycket positivt mottagande i Polen och på mycket kort tid organiserade det polska Räddningsverket en nationell kampanj "Safe life" där våra utbildningar utgjorde en viktig del. Kampanjen drivs av State Fire Service och är inriktad mot skolelever och lärare. Målsättningen är att "Safe Life, och då även våra utbildningar, ska genomföras med alla elever i samtliga polska provinser!

Kontakt:

Utbildningschef Jan Alsander, tfn 08-629 63 69, 070-564 26 79. e-post: jan.alsander@civil.se

Generalsekreterare Anders M. Johansson, tfn 08-629 63 75, 070-647 60 95, e-post: anders.m.johansson@civil.se

Civilförsvarsförbundet, Box 2034, 169 02 SOLNA.